



Historielagsnytt

Skolejenter kledd opp i beste skrud



Foto: Utlånt av Fotogruppa

Skolejenter fra Flaaten skole i Vestbygda i ca 1914

Fra venstre Bergliot Blickfeldt (f. Jordbræk), Kirsten Båsen (f. Berg), Karen Hallerud (f. Olassane), Rebekka Fossen, Kirsten Sand (f. Knutsen) og Helga Amundsen.

*- ønsker alle våre lesere en riktig god jul
og et lykkelig nytt år!*

Redaksjonen har ordet

Mangeårig medarbeider i redaksjonskomiteen og historielagets styre Jens H. Brekke har etter eget ønske valgt å bli fritatt for aktiv innsats - og Normann Solberg har overtatt som redaksjonsmedlem. Historielagsnytt ønsker å styrke samarbeidet med lagets forskjellige grupper og som erstatter for Hans Halden er fotogruppens medlem Helge Furuvold rykket inn som redaksjonsmedlem.

Innholdsfortegnelse

Innhold/Redaksjonen	S. 2
Julaften 1933	S. 3 - 4
Andorsrudsaga	S. 4
Leserinnelegg om Netta	S. 5
Bare en hund?	S. 6 - 7
Pinsetur til Gravdal	S. 7
På besøk i fotogruppen	S. 8 - 9
Spøkeri og gaukespell	S. 10 - 11
Gamle avisclipp	S. 12
Greven av Jarlsberg	S. 13
Teien snøplog	S. 14 - 15

Foto: Utlånt av Fotogruppa.

Skoger Historielag

Pb. 9112 Konnerud
3006 Drammen

Øvrige grupper:

Skoger Bygdesamlinger:	
Jørgen Borge	tlf.: 32 88 54 46
Skoger Gamle Kirke:	
Jean Lorange	tlf.: 32 88 43 03
Fotogruppe og Gotiskgruppe:	
Aase Tandberg	tlf.: 32 89 18 73
Teatergruppa:	
Karin Johansen	tlf.: 32 80 06 18
Sti- og skiltgruppa:	
Kjell Amundsen	tlf.: 32 88 40 57
Redaksjonskomité:	
Odd Steen	tlf.: 32 88 03 35
Bjørn Eriksen	
Anne Haugjord	
Normann Solberg	
Helge Furuvold	

Blant bidragsytere denne gang er et nytt navn med sterke familierøtter i Skoger, **Ingerid Engerud**, fra Øvre Eiker. Hun beskriver en av mange julefeiringer i sin mor Annas barndomshjem Løse i Skoger for 66 år siden. (Se side 3).

Lillemor Borge har på redaksjonens anmodning hentet fram fra sine arkiver en tidligere nedskrevet fortelling om familiens firbente venn, hunden Prins, som satte et spesielt preg på en bestemt julaften i hennes barndomshjem (Se S 6).

Leserinnelegg: **Thorleif Frydenberg** fra Galleberg ønsker å avkrefte riktigheten av gjengangere av rykter og beskrivelser om Netta Gravdal.

Normann Solberg har sammen med Ragnar Halden på tilnærmet bygdedialekt beskrevet hva tenåringer i «Svingenområdet» fant på av skøyestreker i 30-årene. (Se side 10).

Nora Unelsrød har, som medlem av Gotisk gruppe, bidratt med et brev skrevet av Grev Wedel Jarlsberg i 1746 til dansk kongen om støtte til reparasjon av Skoger gamle kirke. (Se side 13).

Nils Sunne har satt seg inn i historien om «Teienplogen» som ble benyttet både i inn- og utland før bilismen tok overhånd.

Vi vil gjerne tilby flere vår lokalhistoriske avis. Og vil oppfordre leserne til å verve nye medlemmer - eller kanskje gi bort et års abonnement til en du bryr deg om.

Samtidig tar vi gjerne imot bidrag til avisa. Nyt dette nye nummer med mye hyggelig stoff. Og riktig god jul ønskes dere alle!

Redaksjonen

Minner fra en tur til Skoger - julaften 1933

av Ingerid Engerud

Min mors foreldre, Karoline og Peder S. Horgen og deres familie bodde på Løse i Skoger. Mor Anna født i 1898, var eldst av åtte søsken, og var gift og flyttet til Eiker. To søstre var også gif-

te og flyttet hjemmefra og hadde egne familier. Men i mange år var det tradisjon at alle skulle samles hos bestemor og bestefar julaften! Vi fem, mor, far, mine to brødre og jeg, reiste

også dit. Vi gledet oss alltid veldig til disse store julefeiringene, for vi var over tjue stykker i alle aldre.

Men i 1933 kjøpte mor og far gården her på Horgen og det ble dyrestell og kuer som skulle melkes og det ble ikke så enkelt å dra hjemmefra lenger. - Vi ungene tenkte på julen. Måtte vi være hjemme hos oss sjøl, tro? - Bare vi - og ingen julenisse heller. Vi var 9, 7 og 6 år og trodde ikke på ham lenger, men det var så moro å se de små søskenbarna våre som fullt og fast hadde stor tillit til ham. - Heldigvis løste mor og far problemet. Et skår i gleden var det at far skulle være hjemme og stelle dyra. Julekvelden skulle han tilbringe hos sin mor og søsknene.

Julaftens formiddag var vi reiseklare. Vi skulle reise med Kongsbergruta til Drammen der vi skulle gå rett over på buss til Skoger. Vi skulle være borte til tredje juledag, så vi hadde mye å bære på. Mor hadde sydd og

strikket mange julegaver og hun hadde også bakt litt kaker som vi hadde med.

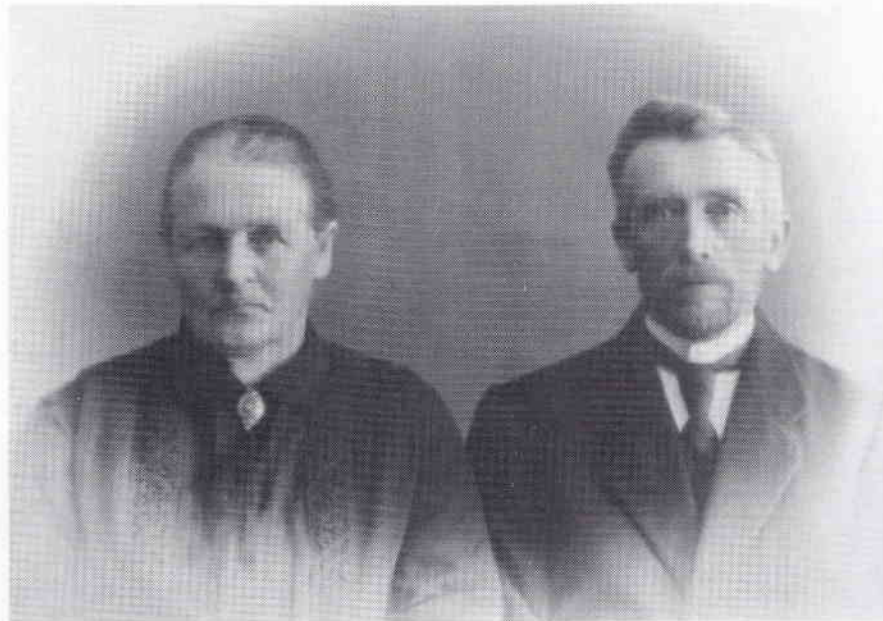
Reisen var begynt og det gikk bra til å begynne med, men -men som enkelte ganger

før, så begynte vi å bli kvalme - bilsyke. Mor hadde tatt sine forholdsregler. I veska hadde hun papirposer, vi fikk hver vår og det var på høy tid, for vi fikk snart bruk for dem alle fire - mor

også. Uff, så fælt det var. Endelig nådde vi rutebilstasjonen på Grønland, der sto Skogerruta klar til avgang. Da satte vi tre ungene bukkebein. Aldri i verden at vi ville inn på en ny buss, så sjuke som vi var. Mor visste ikke sin arme råd. Der sto hun med tre sjuke unger, kvalm sjøl og stor oppakning. Skogerruta reiste! Hva skulle vi gjøre?

Heldigvis fikk hun en idè. Hun hadde en tante som bodde ved Rundtom, noen hundre meter fra Strømsø torv. "Vi får gå dit", sa hun. Der fikk vi hvile oss og fikk litt lett og spise og drikke, så vi kviknet til litt. Ei kusine av mor tilbød seg å følge oss opp til Fjellgårdene. Hun visste om en sti fra byen over jordene dit opp. Det var ingen bebyggelse der da, men det var bratt oppover så vi begynte å bli slitne da vi endelig befant oss på landeveien. Og vi begynte den lange vandringen mot Løse i Vestbygda. Vi gikk og vi gikk!

Alle hadde beksomstøvler med lærsåler



som var altfor glatte. Det var blitt langt på ettermiddagen nå. Og på gårdene vi passerte lyste det i fjøsvinduene. Dyra skulle også ha litt ekstra stell en slik kveld.

Vi var akkurat ved Skoger kirke da klokken i tårnet ringte julen inn. Vi gikk gjennom Steinsdalen og kom opp igjen. Nå når vi bare kom rundt neste sving, forbi Stengårdene så kunne vi snart se lys i fjøsvinduene på Løse. Men det gikk i sneglefart, uff, så slitne vi var.

Endelig svingte vi opp Løsegata og ikke lenge etter kunne vi trampe snøen av oss på trammen. Målet var nådd! Døra fra gangen gikk opp og der kom bestemor ut. Ei vidunderlig lukt av ribbe og surkål slo i mot oss. bestemor slo hendene sammen. "Kommer dere allikevel", sa hun. "Vi trodde noe var kommet i veien, da dere ikke var med rutebilen". Ikke var det telefon på Løse og ikke hadde vi hjemme, så det hadde i tilfelle ikke vært så lett å få

gitt beskjed. men nå var alt vel og bra! Og det ble gledelig gjensyn med hele familien. Vi opplevde en alle tiders julaften. Mye god mat, masse kaker, frukt og julekask. Det ble to ringer rundt det store juletreet i stua.

Julenissen kom med masse pakker i store sekker. Vi største ungene visste at det var onkel Simen som kledde seg ut. Så koselig vi hadde det! Men det hadde vært en lang og slitensom dag, så det var også godt å krype under dyna til slutt!

Vi var på Løse tre - fire julafter etter denne. Da møtte onkel Gulbrand oss på rutebilstasjonen i Drammen med hest og slede. Vi skulle iallefall slippe å gå flere ganger - om vi ble bilsyke.

Det er med stor takknemlighet jeg tenker på bestemor og bestefar, tanter og onkler for alt de gjorde for oss slik at disse julesamværene ble blandt våre fineste barndomsminner!

av Ingerid Engerud



Personene på bildet er fra venstre: Ragnhild Kihle, Ingerid Meland, Gudbrand Horgen, Simen Horgen, Emma Haveraaen, Gudrun Sørnes, Sigrid Horgen og mor Anna Sanden.

Fotoet er utlånt av Ingerid Engerud.

Leserinnlegg om Netta

Så kan vi igjen lese eventyret om "Netta Gravdal". I forrige Historielagsnytt får vi nok en gang servert historien om at hennes mor - Anne Rasmusdatter kom i "uløkka" etter at hun fulgte noen sjømenn på rett vei mot Slettås.

I artikkelen kjenner man seg jo igjen fra Conrad Fjelds artikkel i Turistforeningens årbok for 1972 hvor vi får inngående beretning om Netta. Om det som serveres der har vært vanlig oppfatning i Skoger, er meg ukjent, men ting som kommer på trykk har nok lett for å bli betraktet som fakta. Og det bør det være. Iallefall om personer, i dette tilfellet om mor Anne, som sikkert ikke hadde noe lett liv. Om herr Fjeld tror det han skriver er fakta er jo umulig å vite, mest trolig har han vel krydret sine erindringer med vilje - i et forsøk på en lettsmurt og morsom artikkel.

Få av Historielagsnyttts lesere har lest denne 1972 artikkelen hvor vi hører om Anne - som av sin bror Pål - blir engasjert til å følge noen sjømenn til Ryggetangslettås, hvor de skulle feire St. Hans. Resultatet av denne turen er, i følge forfatteren, at Netta blir født på en kjønnmåsaflekk i Gampedalen, mens storgrana suser og fuglene synger. Netta er født 7. januar og for oss som kjenner Vestskauen tror jeg det er svært lite fuglesang og moseflekker

på denne årstiden. Og under slike forhold - seks og en halv måned etter St. Hans ville vel den lille neppe overlevd. Vi kan også lese at Anne noe senere tar den lille til Skoger Kirke til dåp.

Imidlertid må det slås fast at Anne Rasmusdatter, mens hun var tjenestepike på Bølum i Sande, den 7. januar 1865 fødte en pike- Denne 12 februar samme år ble hun døpt i Sande kirke og farens navn oppgitt til Carl Martinsen Rudseie fra Sande. Den lille fikk navnet Martine Anette Carlsdatter, men ble med tiden kjent som Netta Gravdal.

Som nevnt har det skrevne ord lett for å rotfeste seg. Men historier som dette kan også skape munterhet. merkelig nok . . . Jeg husker da Det Dramatiske Selskab hadde sitt utmerkede arrangement på Skulkerud, hvor bl.a. en av skogens veteraner fortalte fra alle plassene i gamle dager. når Saggravdal sto for tur, kom også historien om Nettas unnfangelse som skapte stor munterhet blant tilhørerne.

Og leser vi Turistforeningens Skogene mellom Drammen og Eikeren så er det lett å se hvor noe av Gravdalstoffet kommer fra. Men heldigvis, etter gult kort fra undertegnede er iallefall Nettas vita korrekt der.

av Torleif Frydenberg



Bare en hund?

Da jeg i sommer fikk se et gammelt foto av far min med en hund i bånd i Historielagsnytt, kom minnene om denne underlige hunden listende inn i meg. Den hadde nesten folkevett, og jeg kan ikke skrive om alt den gjorde som medlem av familien. De fleste hunder vet hvem eieren er, og vennskapet mellom hund og eier har vært beskrevet til alle tider. Hunden på fotoet het Prins, en elghund født i året 1914.

Det hadde seg slik at far min var med i et jaktlag som leide jaktterreng på Ål i Hallingdal. De tre kameratene hadde hunder, far min bare drømte om det. Men høsten 1916 kom det en kar fra bygda til hytta en kveld, og med seg hadde han Prins. Stamtavla viste at han var født av premierte foreldre, og for egen del hadde et diplom fra en utstilling. der sto det: Grå dyrehund - Prins, 2. premie i åpen klasse. Far kjøpte bikkja, og kom hjem med et jakttrofè vi ungene ble umåtelig glad for. En ny lekekamerat ble midtpunktet i alt vi gjorde. Lærenem og klok forsøkte han og være som oss, studerte våre bevegelser og prøvde seg.

Jeg minnes godt at vi tre ungene hadde et kveldsrituale. Før leggetid tok far fela og dro i vei med en polka. Da hoppet og danset vi rundt spisestuebordet, rundt og rundt til vi svimlet og falt. Prins sto og gransket oss, og han forsøkte seg på forskjellig vis før han en-

delig fikk ideen. han tok et kraftig tak i halen sin, beit seg fast så han ble som et hjul. Så svingte han rundt seg sjøl som en snurrebass, samtidig som han kom seg rundt bordet han og. Kom det gjester til gårds var det alltid oppvisning og glansnummeret til prins, vi ungene ble bare statister. Han var med i all lek.

Utegjemsel, der vi tre ungene gjemte oss på forskjellige steder, er sjølsagt lett for en hund med nese. Det som var rart var at han ga seg ikke før alle tre var funnet.

Kunne han telle til tre? Iallefall hadde han oversikt over ugeflokken. I akebakken vinterstid hadde han høysesong. Vi hadde en lang fiskekjelke med pute så vi ikke skulle gli av i farten. Fra toppen ved Åstua og forbi

Andorsrud gikk det strykende, og stoppet ikke før vi var på Krenshaugene. Prins satt foran med minstemanns armer omkring seg. Jeg var passasjer og eldstemann satt bak med styrestangen. Vel nede ga vi Prins tauet, og i fullt sprang dro han kjelken opp mot toppen. Da vi omsider kom tuslende, etter satt han alt på kjelken, klar for en ny tur.

Mens vi lærte Prins kunster gikk far der med bange anelser. Var det en jakthund han hadde kjøpt -eller en sirkusartist? Han hadde tatt bikkja med til skogs, hadde fyrt av noen skudd og.' Og da rømte Prins vettskremt hjem. Hele året sleit far min med å trene, bandt den i



et tre i håp om å lykkes. Men Prins gjorde ingen framskritt. Og da høsten og jaktturen til Ål var inne måtte Prins være hjemme. Det er flaut for en jeger å ha en skuddredd hund. Først året etter tok far sjansen. Jevnt og trutt hadde treningen gått,. Prins hadde vel roet seg litt, kanskje resignert og ikke alltid forlatt sin eier og venn når det smalt et skudd. Iallefall skulle han få være med til Ål. Der hadde han ikke noe hjem å rømme til. Og ville nok trofast bli hos sin eier. Men allerede første jaktdag gikk det galt. Skudd falt og elgen falt, men hvor var Prins? De lette uken til ende, uten spor. Så var det bare å melde fra til lensmannen, og reise hjem.

Det var ingen stolt jeger som fortalte om det som hadde hendt. Samvittigheten satt tungt. Hva hadde han gjort mot dyret når han hadde prøvd tvinge det til å bli jakthund? Det var jo selskapshund den var, og nå var den borte. Trøsten han ga oss var at Prins ikke kunne greie seg lenge langt inne i ville skogen. Kanskje var han død allerede og visste intet av.

Ukene gikk. Det ble snø og kulde. Og jula sto for døren. Tomrommet etter bikkja lå der som en byll vi helst ikke skulle snakke om. Og da julekvelden kom, og alle var pyntet til å gå til bords, var det nok ingen som tenkte på Prins.

Da skrapte det på ytterdøra. Mor undret seg, og sa at kanskje var det julenissen, og luk-

ket opp. Inn stormet Prins med ville hyl og hopp. Gleden vi følte finnes det ingen ord for. Far min forsikret både bikkja og oss om at aldri mer skulle han krenke dyrets rett til å være slik den var skapt.

Fire år fikk Prins være et familiemedlem etter dette. da ble han syk og måtte avlives. Han ble flådd, og skinnet preparert. En buntmaker fikk sydd det inn i en filtmatte og formet det til en sledefell. Far min valgte alltid "prinsfellen" når han kjørte lettskyss. Og da hesten ble avløst av bilen fikk Prinsepelsen plass som gulvpynt på en sal på Nordby gård i Elverum. Min nevø bor der nå, og jeg besøkte stedet i sommer.

Vi søsknene snakket ofte om Prins når vi møttes senere i livet. Hele historien er jo ikke med her, det ville føre for langt. Men vi undret oss over denne julekvelden når vi ble gamle, Var det bare en slump - eller var det en styrelse at prins kom akkurat da julen ble ringt inn.

Vi undret oss også over hvordan den hadde greid å finne veien fra Ål til Åserudkroken. Han var ikke avmagret eller sårbeint heller etter 2 1/2 måneds tur vinterstid. Greit nok å tro at noen hadde gitt den mat og husly underveis. Men hvordan fant Prins retningen når han brøt opp - og gikk videre?

av Lillemor Borge



Pinsetur til Gamlestua på Gravdal

Huset er i dag borte. Her bodde som på de andre plassene innpå skogen folk fast. Den siste fastboende her var Kasper Kaspersen. Hytta/huset, som i dag står på Gravdal, ble i sin tid ca. 1918, bygget av Sentralbanken som feriested for de ansatte.

Dette huset er tidligere avbildet sammen med andre i Historielagsnytt blant dem Netta Gravdal. Personene på bildet har er fra venstre: Arne Jordbrek, Hans Halden, Rolf Kaspersen og Bernt Jordbrek.



På besøk i arkivene til Skoger Historielags fotogruppe



Heia-bebyggelsen

Dette er Heiabebyggelsen slik den var i slutten av 1930-årene. Her har mange såvel hoggere som kjørere på Selvik Bruket holdt til. Mest kjent av beboerne er kanskje Hindenburg. Han bodde i stua midt på tunet i et lite rom lengst til venstre. Han var svensk. Hans rette navn var Ole Johanson. 15 - 20 år bodde han fast her.

Det fortelles om gamlestua, og historien er sann, at den ble full av vegg-lus. Høsten i 1937/38 eller -39 lå Martin Halden og Bernhard Springover på tømmerlunning her. Lusa var meget plag-som, men den gikk bare på Bernhard.

Til slutt tok han med seg sengeklærne og gikk i stallen og la seg. Da det var sent på høsten begynte kulda å gjøre seg gjeldende. Det var nesten umulig å ligge selv der fordi musa var så kald på beina da de løp over ansiktet hans.

Slikt husvære kunne man selv ikke by hverken hoggere eller kjørere. Det ble til at Jon Åsstua ble satt på til å rydde ut lusa. Han gjorde et tappert forsøk, tettet alle sprekker og brukte blåsyre - men forgjeves.

Til slutt var det ingen annen råd enn å brenne ned hytta.



Dette bildet er fra Heia ca. 1970.

Bildet viser den siste hesten som ble brukt i skogen på Selvik Brug. Arne Amundsen Glorup sitter med tømmene. Damen som sitter ved siden av er kona til en av hans nevøer. Hun er engelsk,

Heiahytta sees i bakgrunnen. Den er flyttet hit fra Flåtadammen, også kalt Mjølsterdammen. Transporten gikk med bil til dammuren på Major'n. Derfra med hesteskys over dammen til Heia. Bilveien gikk ikke lenger enn til dammuren den gang.

Skuronn ca 1935 på Haveraaen

Bildet er tatt av Olaf Haveraaen. Han hadde eget fotoapparat, og det var ikke vanlig blant folk flest. Som en ser ble det benyttet langljå med bøyle og ei sekkefille nederst på orvet. Dette var for å samle kornhalmen med aksene rette veien for dem som bandt bandene. Etterpå ble banda gjerne rauket, sneiset på staur - eller hersjet på rager (ikke på stål-

tråd som med høy). Kornstauren kunne en ta på nakken og bære inn på låven.

Personene på bildet er fra venstre Mathea Wisting og hennes foreldre Juliane og Oluf Haveraaen. Haveraaen-ekteparet kom begge fra Eidskogen før århundreskiftet. De fikk i alt fem gutter og to piker. Pikene gift Wisting og Furuvald.





Spilloppmakerne Erling Hallerud og Ragnar Halden.
Bildet er tatt noen år etter episoden på Alles Vel.

Spøkeri og gaukespell

Han Ragnar hørte tel blant busserullgjengen i Svingenkroken i Vestbygda. Kjernen hørte hjemme på Fossholm. I kroken her var det mange krabater i omtrent samme alder. Dissa hang sammen som erteris. Ja, en kan vel trygt si at det var flere enn en Emil i flokken. Ragnar var akseptert her sjølv om han kom fra Haugen på Konnerud.

Navnet busserullgjengen fikk de så klart fordi de gikk med busserull, dessmers like busseruller. For de var sydd av samme busserullstoff fra en onkel som hadde butikk i Hokksund.

En høstdag for over femti år sia kommer mange Vestbygdingar aldri til å glemme, men flere av dem har nok tatt hendelsen, den kvelden, med seg i grava. Det var basar på Alles Vel og folk var samlet der.

Uti Svingen slang to av busserullgjengen langs veien. Penger til å gå på basar med hadde de ikke. De var nyss kommet ned fra Fossholm. Der hadde det hendt noe som satte

tiltakslysten i sving. Han der onkel'n fra Hokksund hadde vært på besøk med en omframt fin bil. Men han hadde reist før Ragnar kom, så han måtte nøye seg med å se på hjulspora. Det var no' dritt at han hadde gått glipp av den opplevelsen.

Onkel'n hadde imidlertid hatt med seg noe snelletråd tel a mor. Åh, det var noe til tråd, du, sterk som bekketråd. Ja, onkel'n hadde demonstrert'n på geitosten. Den gikk i osten som varm kniv i smør. Flere sneller hadde onkel'n lagt igjen.

I hue på'n Erling ble det tent et lys. I et ubevoktet øyeblikk hadd'n kvarta ei snelle. Nå tok'n snella opp av lomma og vist'n Ragnar. Han oppfatta saka straks. Hardpeis - hvor skulle de finne hardpeis? Bror te'n Ragnar spelte fele, mente Erling, men det gikk nok ikke. Av tidligere erfaring hadde han gjømt unna hardpeisen for bror sin, - klok av skade.

På en lyktestolpe fant de tegnestift, en slik hvor spissen er stansa ut av hue. Den var

ypperlig å feste tråd på. Nå hadde de tråd og stift, men hvor skulle de få tak i hardpeis? Etter en fånytted inspeksjon av trestammer i nærheten måtte de gi opp. Det ble nok ingen hardpeis den dagen og inga hvining på vindua rundt i kroken. På ei lita fjellhulle satte de seg for å bryne hjernevinninga. Det så 'kke ut tel å bli no gaukespell denne kvelden.

Høstmørket hadde alt tatt tel å skumre sånn småningom. Det raslet litt i løvverket av kveldsbrisen som strauk forbi. Da med ett lea det seg like ved. En høydottlignende sak bevega seg bortover bakken, stoppa litt og lea seg på nytt. Det kom stadig nærmere. Var det en grevling, tru? Nei, snart så de det bare var en liten haug med kvist, -en tørr trollkvist var det. Erling bandt snelletråden i kvisten og snart rusla de nedover veien med kvisten i band som ei bikkje. Den hoppet bortover.

Atter en gang sa det pling i et av hua. Nede i Svingen plasserte de kvisten på ene veikanten og seg sjølv på lur i den motsatte. De hadde tenkt å dra "grevlingen" over veien når noen kom. Men turistene uteble. De så på hverandre - basaren! Og snart bar det oppover mot Alles Vel og Imjelt.

Mjælkekrakken tel Imjelt'n var et perfekt gjømmested. To bord vekk her og me'n Erling. Så - bord på plass. Det var et perfekt amfi. Med snelletråd i handa satt de to gaukene på hvert sitt sted og venta. Da dukket det opp en sykkelist. Han var ikke helt edru, lot det tel, og så vel ikke "grevlingen" som hoppa over gata. Var'n på frieri, tru? Nei, se der dukka'n fram igjen uten sykkel med en stor stein i henda. Den kasta'n mot veigrøfta der han hadde sett kvisten forsvinne. Så gikk'n igjen.

Nå gikk det ei stønn tel det var slutt på Alles Vel. Da kom det et par kvinnfolk. Kvisten hoppa over veien like foran dem. De satte i noen skrik og korsa seg. Flere kom tel og så skyggen som hoppa over gata og forsvant, kom igjen, og forsvant. Lamslåtte sto de der og flere kom. Et par hoppa opp på mjælkekrakken, flere hylte og ei ba Fadervår. Ei snarrådige jente fór ned tel Beheim på Imjelt for å hente hjelp. Nå var det tid for å absentrere, tenkte Ragnar. Han skulle åle seg ned av grana, men mista taket og deisa i bakken. Det var alt blitt

mørkt. Fra Imjelt kom'n Kåre med ei sterk lommeløkt. Ragnar kjendte etter om'n var hel, kom på beina og bråstakk mot ei diger gran 20 meter unna. Her hang kvista helt ned på bakken. Han smatt innunder. Løktelyset hass Kåre sveipa rundt i terrenget. Dei blei svakere etter hvert og snart var det bare måneskinnet.

Flokken ved mjælkekrakken sto der og kakla. Kunne det være spøkeri? Det gikk ord om at gamle Imjelt gikk igjen. Huff - å huff at en sku' oppleva no' sånt! Kåre fnyste; «Hørt slikt sludder! Dette er nok bare guttetreker og bare vent tel jeg får tak i dem!»

Flokken rundt mjælkekrakken løste seg opp, og redde, skjelvende stemmer fjerna seg mer og mer. Forskremte fór de hver tel sitt og aftenfreden senka seg atter over Vestbygda. Men praten om spøkeriet ved Alles Vel gikk lenge gard i mellom og unga var redde for å gå der når det var mørkt. Flere var helt sikre i sin sak. Det hadde vært gamle Imjelt'n som gikk igjen.

Under krakken satt'n Erling. han måtte ha hjelp tel å komma fram. Det hadde kosta store anstrengelser å holde tett. Kanskje blei'n litt redd for'n Kåre med. Busserullkara rusla pent hjem den kvelden.

Noen dager gikk. Praten gikk og 'n Ragnar skulle tel Halden med mjælk. Han følte seg ikke riktig trygg og ville gå straks, men hu tanta mente at 'n fikk stoppe litt. Bestefar ville snakke me'n. Han var inni kammerset og tante gikk i skyttel mellom kammers og kjøkken. Ragnar satte seg på en taburett. Han var slett ikke høy i hatten og holdt seg fast med begge henda. «Nei, han fikk hjem tel leksene», sa han. «Harr'u fått ny lærer?» undret tante. «Jeg har aldri hørt du har masa om lekser før». Så kom det! «Hvor var du her om kvelden? Ved Alles Vel? Det kunne ligne deg,» sa tante. «Å nei, han hadde ikke hørt no'» - knoklene hvitna på taburetten. Men forhøret fortsatte og tante ble strammere i maska for hver gang hu kom ut fra kammerset. Var 'a sinna, tru, eller lattermild? Så måtte han da endelig bekjenne og fortelle slik det var. Da slapp latteren løs i Halden. Hu tante skulle gjerne ha vært ved Alles Vel den kvelden.

Løftet om ikke si noe var brutt, men

mange fikk aldri høre sanninga. Kanskje går det ennå noen Vestbygdingar rundt ca. femti år etter og mener, ja, banner på, at gamle Imjelt'n gikk att den basarkvelden. Noen daua kanskje i den trua. Men err'u av dem som trur det var

spøkeri, så kan jeg nå fortelle deg at spøkelsene ennå går levandes i blant oss.

Fritt gjenfortalt etter det ene spøkelset av Normann Solberg



Landsens folk

Daarlige Tider

gjør, at

**Forretningsfolk uden
Kapitalmaasælgebilligt.**

Skotöi

og

Klædesforretningen

i Blokmager Erlandsens Gaard, Nedre
Sund, ved Siden af Sven Enger,
Strømse, anbefales.

Priserne er de allerbilligste
og Varerne de bedste.

Særlig fremhæves at ægte
Stavanger-Vadmelsbukser
sælges for Kr. 3.50.

Voxne pluggede Krogstøvler
til Kr. 6.50.

Et Parti extra fine

Dame-Knapstøvler

syede, til Kr. 5.90.

Alle andre Priser i Forhold hertil.

Godt Udvalg i

færdige Dresser, Frakker,

Pjækkerter og Benklæder.

Alt Udstyr for Sjemænd!

Landsens Folk, der gaar til Byen
for at gjøre Juleindkjøb, vil her kunne
spare mange Penge og faa en liden
Julepresent paa Handelen ved at
besøge

Gundersen.

For endel Skauerbøringer og Konnerud-
verkinger har det kanskje ennå ikke gått opp, at
vi alle er Drammensere i bydelene Skoger og
Konnerud, altså bybeboere.

I 1901 var vi ikke det, og den gang fridde
Gundersen i Drammen til bl.a. oss med følgen-
de annonse fra 15 desember i Buskeruds Blad.

I 1867 ble det av O. H. Waagaard anbe-
falt brennevin av forskjellige slag.

A. Rustad hadde Muffer, kraver og
Muffediser m.v. - og hos J.C. Mürer kunne
man få kjøpt Dumbjeller og hestedingler.

Drammens Tidende og Buskeruds Blad

For 100 år siden

27. desember 1867

Champagne-Kognak, fin og
simplere Armagnac, Arak, Rum,
Genever, fransk Spiritus. Allums
Åkvavit og hollensk Mjød sæl-
ges hos

O. H. Waagaard.

Muffer, Kraver og Muffediser
af forskjellige Slags, samt Tulu-
per, ægte Pensylvaniskindshuer
og Russerhuer m.m. sælges til
nedsatte Priser hos

A. Rustad

Dumbjeller og Hestedingler
hos

J. C. Mürer



Stormektigste, Allernaadigste Konge!

Fra Historielagets Gotiske gruppe kommer dette brevet skrevet av Grev Wedel Jarlsberg (f.1718 - 1776) i 1748 etter veldige ødeleggelser i Skoger gamle kirke etter et kraftig tordenvær:

Natten til den 21 Julj sistleden, har Torden og Lynild gjort En beklagelig og Skadelig effect, paa En af Kirkerne i mit Grefskab Jarlsberg, Navnlig Shouge Annex Kirk, til Sande Howid Kirke liggende, hvilken saaledes er beskadiget, at Taarnet fra dens øverste Spidse er nedslagen, Tvende Himlings Bielker invendig sønder spidt, og gulvet med endel Stopler Spoleret, og i mange Støkker Sønderslagen, den store Kirkedør bedervet og Tagstenerne i Støkker, og det fornemste at muren paa alle sider af Kirken, er saaledis beskadiget med Ridser og Sprekker saa den ikke kand blive staaende, eller almuen, naar nogen Kirke tjeneste derudj skulle forettes, were tryk og sikker, hvor over denne Kirkesten af grundmur er opbygt, aldels wil nedriwes of igien af Nye opbygges, Men Allernaadigste Konge det er fast umuligt for mig at bringe saadanne bekostninger alleene tilweie; Tj, jeg har i mit Grefskab 27 Kirker at holde wedlige med Reparationer, hvortil de aarlige indkomster er aldels utilstrekkelige, tj naar de staaende Skatter og udgifter fradrages Indtegtene, er til bemelte 27 Kirkers Reparationer ikke mer tilovers end omtrent 300 Daler. Hvorudover jeg allerunderdanigst er nødsaget at ansøge Deris Kongelige Majestet, om allernaadigste tilladelse og befalling til Wedkommende: at alle Kirkerne i Agershuus Stift, maatte med en taalelig Contigent komme

mig til hielp til denne Kirkes oprettelse og i Standsettelse; hvilket jeg detsmere wenter mig allernaadigst Accorderet, efterdj, af mit Grefskabs Kirker er i mange Aar, følgerig Eders Majestets Allernaadigste Bevilgninger, Contribueret saavel til afbrente Prestegaarders Opbyggelse i Stiftet, som og til Nye Kirkers Opbyggelse udj andre Stifter.

Jeg udbeder en Allernaadigst Bønhørelse som den dermed Liv og Blod til siste Dødstid Lever

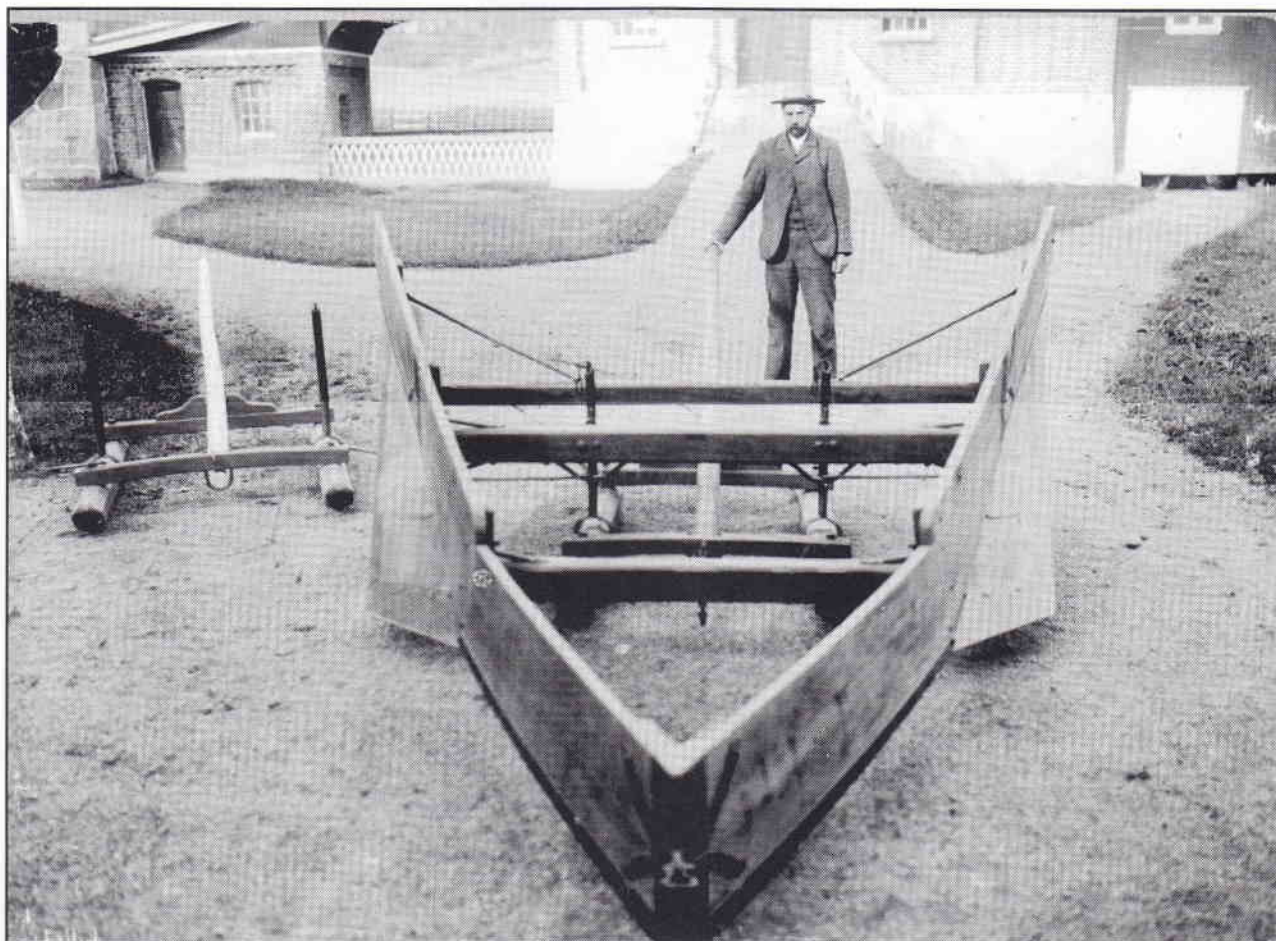
Stormektigste.

Allernaadigste Konges

Aller underdanigste troe pligtskyldigste arve undersott og tienner

F Wedel Jarlsberg

Jarlsberg den 10 Augustj 1746



Ludvig Teien 1860 - 1916 foran sin plog. Foto utlånt av Eivind Teien.

Teien snøplog

Det står i Sandeboka at Ludvig Teien født 1860 fikk ideen til snøplogen etter en dag med brøyting i Hanakleiva. Det var antagelig mye snø, og som den praktiske mann han var innså han at den gammeldagse plogen var lite effektiv. Den tids snøplog var enkelt fortalt to lemmer som var spikret sammen og dannet en trekant. Når det var mye snø var plogen vanskelig og holde på plass i veien, selv om et par mann satt oppå den. Når det ble store brøytekanter var det vanskeligere.

Det står videre i Sandeboka at vinteren 1898-99 laget Ludvig Teien den første modellen. På Drammensutstillingen i 1901 fikk plogen diplom. Tegning av snøplogen ble sendt inn til Patentkontoret. Han fikk patent på sin plog den 6. juli 1902. Det ble også tatt ut patent i Sverige.

Kolbjørn Kolbjørnsen forteller at hans

far var den første som prøvekjørte "teienplogen". han brøytet fra gården og opp til hovedveien. Han fortalte at den virket fint og at den var meget lett og styre.

Vi, som er eldre, husker godt at det sto en Teien-plog på "strategiske" steder med bølgeblikk over om sommeren, klar til bruk når vinteren kom. På Sjølshegan sto det to ploger om sommeren klare til kommende vinter. Brøytingen ble "lagt ut på anbud" og det var en eller to gårdbrukere som fikk jobben. Tar jeg ikke feil møtte også veivokteren opp og var med på "sin strekning". Det var gjerne han som styrte plogen.

Hva er det som gjør Teien-snøplog så spesiell? Det er vanskelig og beskrive plogen med enkle ord, den må sees!

Selve plogen har fasong som et strykejern og sidene skrår innover slik at snøen pres-

ses oppover samtidig som plogen presses ned. Videre er det bakerst på plogen at skrått brett som heiser snøen opp på brøytekanten. Plogen hviler på en slede som er styrbar med en styrestang eller ratt. Denne sleden gjør at plogen kan heises litt opp når en ønsker det.

Det var meget viktig at når en brøytet første gangen om vinteren måtte en ikke skrape helt ned på grusen i veien - det måtte være igjen sleaføre -alt gikk jo med slea den gangen. Til slutt om våren var det en meget tykk "såle" i veien og dype spor etter bilene, så dype at en måtte hugge seg spor til å komme opp og til siden - når en møtte en annen bil. Det var alminnelig at de hadde med seg øks i bilen.

Plogen ble dratt med to hester når det var lite snø. Var det mye snø ble det anvendt fire og enkelte ganger fem hester.

Brøytingen ble satt bort til forskjellige gårdbrukere rundt i bygda. Det var et tungt arbeid både for hester og folk. "Jeg husker min far hadde brøytingen en vinter", sa Kolbjørn Kolbjørnsen til meg. "Husker jeg ikke feil, var det lensmannen som betalte ut regningen for brøytingen".

I 1903 begynte Ludvig Teien fabriksjonen av snøplogene sine og han hadde da bygget nødvendige verksteder til dette, bl.a. smie. Smie var nødvendig, det var mange "småting" som skulle brukes på plogen. Den gang ble delene som ble brukt på plogen laget etter modeller. Da det ble slutt på plogproduksjonen ble smia revet og alle modellene kastet - dessverre.

En tre - fire mann var beskjeftet på verkstedet de første årene og det ble laget 50 ploger og alle ble solgt. Produksjonen ble øket og det ble levert flere hundre ploger de første årene. Leveransene gikk til hele landet, til Sverige, Finland og til Canada bl.a. Over alt som plogen ble tatt i bruk fikk den rosende omtale.

Som den praktiske mann Ludvig Teien var tenkte han ut andre ting også. Jeg vil nevne høypresse for håndkraft, klovbeskjæringsboksen (klauvboksen), rotfruktsåmaskin, fjærharv og beslag til håndrive.

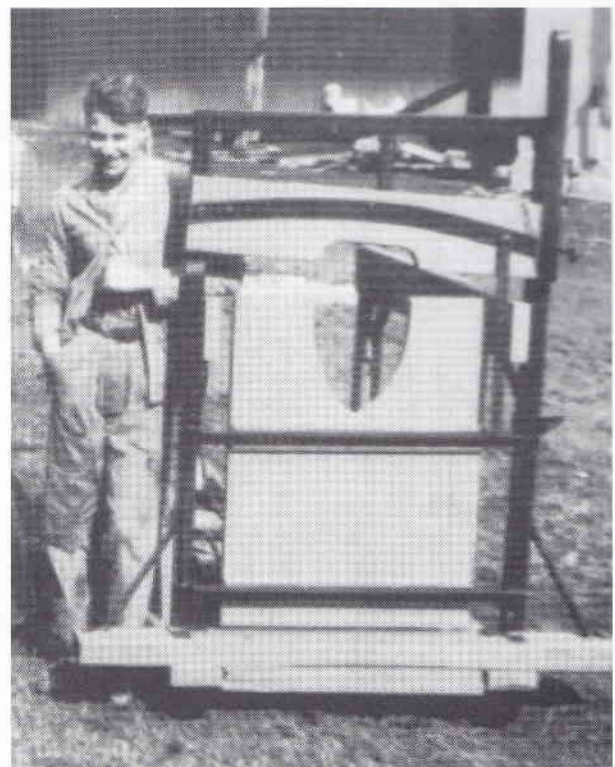
I tyveårene var det storeksport av høy fra Sande til steder med mangel av høy. Det ble

lastet opp hele godstog med høybunter fra Sande stasjon og da kan en forstå at det var sterkt behov for høypresser. Det ble laget høypresser for motorkraft også. Denne har Ludvigs bror patent på.

Historielaget i Sande har i sine samlinger Teiens patenter, en snøplog, klauvboks, såmaskin for rotfrukter, harv og høypresse for hånd og motorkraft. Snøplogen, som Historielaget har på Prestegårdslåven, er fra Oreberg og er av de minste typene, og vi regner med at den har vært brukt på sideveiene i Holmområdet. Teienplogen ble laget i flere størrelser. Det er meg fortalt at det ble laget en meget liten plog til Drammen som ble brukt i de små trange gatene.

Vestfold Fylkes Veivesen har også en Teienplog i sine samlinger. Denne plogen lå i gresset ved siden av låven på Gulskogen gård og var delvis oppråttet. Sande Historielag fikk den og overleverte den til veivesenet som restaurerte den. De hadde en pensjonert snekker, Einar Flaatten, som tok seg av arbeidet. Teien sag i Sande ga gratis trematerialer. Plogen ble i helt brukbar stand og ble prøvekjørt med to hester på gården Oseberg ved Tønsberg og virket helt som den skulle.

av Nils Sunne



Elever fra Skalstad og Flaaten skole i 1915



Foto: Utlånt av Helge Furuvold

Første rekke, fra venstre: Klara Amundsen, Ester Kjøyta, Signe Johnsen, Thea Halden, Anna Kaspersen, Mari Kaspersen, Astrid Lindeby, Hans Haveråen, Olaf Haveråen, John Johnsen, Edvin Bråthen, Konrad Solbakken. **Andre rekke:** Hjördis Lundebry, Minda Løkka, Solveig Andvik, Marie Solstad, Thora Viulsrud, Maren Viulsrud, Petra Engelkor, Jenny Haveråen, Dagmar Amundsen, Vida Åserud. **Tredje rekke:** Ingvald Fedje, Jørgen Berntsen, Konrad Hallerud, Ole Kjøyta, Jørgen Hallerud, Harald Saud, Tor Kaspersen, Anton Antonsen, Sigrud Gustavsen, Kaja Amundsen Kjøyta, Jenny Solbakken. **Fjerde rekke:** Tomas Dyrhaug (lærer), Anna Bjørnsen, Anna Vik, Helga Lundebry, Thea Løkka, Kirsten Båsen, Bergljot Jordbrek, Magdalene Solstad, Anna Antonsen Olga Halden, Helga Løse (lærer). **Femte rekke:** Karl Fossan, Ragnvald Mittun, Johannes Skjeldrum, Konrad Engelkor, Adolf Fedje, Artur Vik, Per Løse, Asbjørn Andvik, Artur Andersen Berget, Torleif Skjeldrum, Torolf Mittun, Martin Haveråen, Kristoffer Andvik.

